

จิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนของเยาวชนประชาคมคนรักแม่กลองจังหวัดสมุทรสงคราม

Consciousness in the community development among the youth of the Mae Klong Lovers Community, Samut Songkram Province

สุนทร สุวรรณละออง^{ก1} และ สุกชรินทร์ วิจิตรจำนงค์^ก

Sunate Suwanlaong^{a1} and Suphacharin Wijitumnong^a

^กคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

^aFaculty of Humanities and Social Sciences, Burapha University

บทคัดย่อ

งานวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนของเยาวชนในกลุ่มเยาวชนประชาคมคนรักแม่กลอง จังหวัดสมุทรสงคราม โดยกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ เยาวชนในกลุ่มเฟซบุ๊กเยาวชนประชาคมคนรักแม่กลอง จำนวน 189 คน รวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2567 ถึง วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2567 เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า ระดับจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนของกลุ่มเยาวชนในประชาคมคนรักแม่กลองโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า เยาวชนประชาคมคนรักแม่กลองมีระดับจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนด้านเศรษฐกิจมากที่สุด รองลงมาคือด้าน สิ่งแวดล้อม ด้านสังคม และด้านวัฒนธรรม ตามลำดับ

คำสำคัญ: จิตสำนึก; การพัฒนาชุมชน; เยาวชน; จังหวัดสมุทรสงคราม

¹Corresponding author, E-mail address: sunate@go.buu.ac.th

Abstract

The objective of this research is to study the level of consciousness in community development among the youth in the Mae Klong Lovers Community, Samut Songkhram Province. The study examined a sample group of 189 youths from the youth of Mae Klong Lovers Community Facebook. Data was collected between 1 January 2024 and 15 February 2024. The tool for collecting data is a questionnaire. Descriptive statistics, including means, percentages, and standard deviations, were employed for data analysis. The study found a high overall level of awareness of community development among the youth in the Mae Klong Lovers Community. Upon examination of each aspect, it was found that the youth of the Mae Klong Lovers Community have the highest level of awareness regarding economic community development, followed by the environmental, social, and cultural aspects, respectively.

Keywords: consciousness; community development; youths; Samut Songkram Province

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมเศรษฐกิจได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนและสังคม ทำให้เกิดการแข่งขันเพื่อความอยู่รอด เกิดการเอาเปรียบซึ่งกันและกัน ผู้คนส่วนใหญ่มุ่งแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองมากกว่าส่วนรวม สิ่งเหล่านี้จัดเป็นสัญญาณที่สะท้อนให้เห็นถึงการขาดจิตสำนึกต่อส่วนรวมของผู้คนในสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2556) จิตสำนึกต่อส่วนรวมเป็นสิ่งสำคัญของการอยู่รอดร่วมกันของผู้คนในสังคม ทำให้สังคมมีความแข็งแกร่งพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมั่นคง การพัฒนาคนและชุมชนให้เข้มแข็งมีจิตสำนึกต่อส่วนรวมจึงเป็นสิ่งสำคัญ แต่สิ่งนี้จำเป็นต้องพึ่งพาเยาวชนในชุมชน หากเยาวชนในชุมชนต่าง ๆ เกิดจิตสำนึกในการดูแลพัฒนาชุมชน จะทำให้ชุมชนเป็นชุมชนที่ดีและสมบูรณ์มากขึ้น (ณัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน, 2559) แต่จากผลการศึกษาของ สุริยเดว ทรีปาตี (2549) หัวหน้าคลินิกวัยรุ่น สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี พบว่าวัยรุ่นหรือเยาวชนไทยยังขาดจิตสำนึกสาธารณะ ขาดการทำกิจกรรมการมีส่วนร่วม ห่วงเหินศาสนา และขาดความซื่อสัตย์ อย่างไรก็ตามผลการศึกษา ชีวพร ทองปัญญา วีรฉัตร สุปัญญา ประสงค์ ต้นพิชัย และ สันติ ศรีสวนแดง (2558) พบว่า เยาวชนส่วนใหญ่จะมีจิตสำนึกในการเห็นคุณค่าของการพัฒนาชุมชนแต่กิจกรรมการพัฒนาชุมชนของเยาวชนส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นกิจกรรมที่มาจากกรริเริ่มของเยาวชนเอง ทำให้การแสดงบทบาทที่สะท้อนจิตสำนึกต่อการพัฒนาชุมชนของเยาวชนจึงค่อนข้างมีอยู่น้อยจนถึงไม่มีเลย จากผลการศึกษาดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นว่า สังคมไทยจำเป็นต้องหันมาให้ความสำคัญและใส่ใจพัฒนาปลูกฝังจิตสำนึกการพัฒนาชุมชนของเยาวชนให้มีความเข้มแข็งเพิ่มมากขึ้น

กลุ่มเยาวชนประชาคมคนรักแม่กลอง เกิดจากการรวมตัวของเยาวชนซึ่งเป็นนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาจังหวัดสมุทรสงครามจำนวนประมาณ 100 คน ในปี พ.ศ. 2542 โดยเยาวชนเหล่านี้มารวมกลุ่มกันเพื่อร่วมมือกันทำกิจกรรมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นและอนุรักษ์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดสมุทรสงคราม ภายใต้โครงการเยาวชนอาสาสมัครรักษ์ ด้วย การสนับสนุนของมูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม หลังจากนั้นมา เยาวชนกลุ่มนี้ได้มีการพัฒนาและสร้างสรรค์รูปแบบของกิจกรรมการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เช่น ค่ายสิ่งแวดล้อมสัญจร เผยแพร่ความรู้เรื่องการดูแลรักษาแม่น้ำลำคลองและการจัดการขยะในครัวเรือน ตลอดจนกิจกรรมรณรงค์เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ตามโรงเรียนและชุมชนต่าง ๆ ในจังหวัดสมุทรสงคราม โดยได้รับการสนับสนุนจากหลายฝ่ายเพิ่มเติม เช่น หน่วยงานพัฒนาสังคม สภาคณิศย์เก่าต่าง ๆ ฯลฯ ในปี พ.ศ. 2546 เยาวชนกลุ่มนี้ได้รับรางวัล “ลูกโลกสีเขียว” ประเภทกลุ่มเยาวชน ซึ่งรางวัลนี้ได้แสดงให้เห็นถึงการเป็นกลุ่มเครือข่ายที่มีความเข้มแข็ง มีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน มีจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนที่ดี และสามารถเป็นแบบอย่างให้กับเยาวชนและกลุ่มเครือข่ายอื่น ๆ ภายหลังจากได้รับรางวัลในปี 2546 เยาวชนกลุ่มนี้นั้นได้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ มาอีกระยะหนึ่ง แต่ในที่สุดได้เริ่มซบเซาลงและแทบไม่มีกิจกรรมต่อมาในปี 2555 สมาชิกกลุ่มเยาวชนฯ ที่ยังคงเหลืออยู่ได้รวมกลุ่มกันและมีความพยายามในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาพื้นที่ของกลุ่มเยาวชนคนรักแม่กลอง (ฉันทลักษณ์ อาจหาญ, 2555) ให้เข้มแข็งขึ้นมาอีกครั้ง จนกระทั่งในปี 2558 ปราบกฏหลักฐานการจัดตั้งกลุ่ม “กลุ่มเยาวชนคนรักแม่กลอง” (มูลนิธิสยามกัมมาจล, 2558) ที่ชัดเจน โดยมีวิสัยทัศน์ คือสร้างเสริมศักยภาพเยาวชนให้เป็นคนดีและมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ รวมกลุ่มเยาวชนในจังหวัดให้ช่วยกันดูแลเฝ้าระวังสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ สร้างการเรียนรู้ให้กับเยาวชนในเรื่องเกี่ยวกับท้องถิ่น ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตให้เยาวชน ปัจจุบัน ปี 2567 พบว่ากลุ่มเยาวชนคนรักแม่กลองมีสมาชิก จำนวน 2540 คน (ข้อมูลจาก เพจเฟซบุ๊กเยาวชนประชาคมคนรักแม่กลอง ณ วันที่ 18 ธันวาคม 2566) ที่ยังคงสื่อสารและติดต่อกันและกันผ่านเพจเฟซบุ๊ก “เยาวชนประชาคมคนรักแม่กลอง”

จากเยาวชนกลุ่มเล็ก ๆ ที่มีจิตสำนึกรักท้องถิ่นสู่กลุ่มเยาวชนที่สร้างสรรค์ผลงาน เติบโตจนเป็นที่ยอมรับทั้งในระดับจังหวัดและระดับชาติจนได้รับรางวัล “ลูกโลกสีเขียว” และค่อย ๆ ซบเซาลง จนนำไปสู่การพยายามฟื้นฟูกลุ่มจนเกิดมีรวมตัวกันอยู่ในชุมชนออนไลน์ เพจเฟซบุ๊ก ซึ่งจัดเป็นชุมชนเสมือน นำไปสู่คำถามที่น่าสนใจว่าเยาวชนที่รวมกลุ่มกันเหล่านี้ยังคงมีจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนอยู่หรือไม่และหากมีสำนึกเหล่านี้จัดอยู่ในระดับใด สามารถพัฒนาต่อไปให้เกิดความเข้มแข็งและเป็นพลังของชุมชนเช่นที่เคยเป็นมาได้หรือไม่ ทั้งนี้เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนของเยาวชนให้มีรูปแบบที่เหมาะสมกับลักษณะของชุมชนเยาวชนที่เปลี่ยนแปลงไปและสามารถก่อให้เกิดพลังในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นได้อย่างที่เคยเป็นมา

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาระดับจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนของเยาวชนในกลุ่มเยาวชนประชาคมคนรักแม่กลอง จังหวัดสมุทรสงคราม

ขอบเขตการศึกษา

กำหนดแบ่งขอบเขตในการศึกษาออกเป็น 4 ด้านคือ ด้านเนื้อหา ประชากร พื้นที่ ระยะเวลา ดังนี้

1. ด้านเนื้อหา ลักษณะทางประชากร สังคมและเศรษฐกิจและ จิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนของเยาวชน 4 ด้าน คือ ด้านสิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ
2. ด้านประชากร ศึกษาเฉพาะเยาวชนที่อยู่ในเพจเฟซบุ๊กเยาวชนประชาคมคนรักแม่กลอง จำนวน 2540 คน (ข้อมูลจาก เพจเฟซบุ๊กเยาวชนประชาคมคนรักแม่กลอง ณ วันที่ 18 ธันวาคม 2566)
3. ด้านพื้นที่ ศึกษาเฉพาะประชากรที่เป็นสมาชิกกลุ่มเฟซบุ๊กเยาวชนประชาคมคนรักแม่กลอง จังหวัดสมุทรสงคราม
4. ด้านระยะเวลา รวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2567 ถึง วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2567

วรรณกรรมปริทัศน์และกรอบแนวคิด

การรวมกลุ่มกันของเยาวชนรักแม่กลอง ภายใต้การสนับสนุนของมูลนิธิธิดาสาธิตศรีนครเพื่อสังคม (มอธ.) เมื่อปี 2542 โดยเริ่มจากโครงการปลูกจิตสำนึกให้แก่เยาวชนในการรักและหวงแหนสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรท้องถิ่น ในระยะแรกเน้นเรื่องการเฝ้าระวังเรื่องสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นกระทั่ง ปี 2545 มีการเปลี่ยนชื่อกลุ่มเป็น "กลุ่มเยาวชนรักแม่กลอง" ซึ่งหมายถึง เยาวชนทุกคนไม่ใช่เพียงคนแม่กลองเพียงอย่างเดียว ที่มีความรักอย่างหวงแหน รัก อย่างทะนุถนอม รัก อย่างดูแลรักษา เอาอกเอาใจปกป้องอันตราย ในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ประเพณี สังคม วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ศาสนา เศรษฐกิจ ฯลฯ สิ่งนี้จัดเป็นการปลูกฝังค่านิยมให้เกิดความรักความภาคภูมิใจในบ้านเกิด และก่อเกิดต้นกล้าเยาวชนคนรุ่นใหม่ในการที่จะช่วยดูแลรักษาและพัฒนาเมืองแม่กลองให้เป็นสังคมที่น่าอยู่ต่อไป (มูลนิธิสยามกัมมาจล, 2558) นับตั้งแต่ปี 2542 เป็นต้นมา เยาวชนกลุ่มนี้ได้ร่วมกันดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น และได้มีการขยายสมาชิกและพัฒนารูปแบบของกิจกรรมมาอย่างต่อเนื่อง โดยได้รับการสนับสนุนจากหลายฝ่าย เช่น ประชาคมรักแม่กลอง, สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม (SIF) รวมทั้งยังได้มีการประสานงานเป็นเครือข่ายร่วมกับกลุ่มเยาวชนในจังหวัดราชบุรี และจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งตั้งอยู่ในลุ่มน้ำแม่กลองด้วยกัน จนทำให้ได้รางวัล "ลูกโลกสีเขียว" ประเภทกลุ่มเยาวชน ประจำปี 2546 (สถาบันลูกโลกสีเขียว, 2561) ต่อมาการดำเนินกิจกรรมของเยาวชนรักแม่กลอง ชบเซาลงไปอย่างมาก จนในที่สุด ก็แทบไม่มีความเคลื่อนไหวใด ๆ เลย เนื่องจากมีปัญหาและอุปสรรคที่มีผลกระทบต่อกรดำเนินกิจกรรมและการพัฒนาศักยภาพของเยาวชน เช่น ศักยภาพของตัวเยาวชน ความตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ รูปแบบกระบวนการพัฒนาคนรุ่นใหม่ และการขยายสมาชิกที่ไม่เป็นระบบ ไม่ต่อเนื่อง รวมไปถึงการสนับสนุนจากส่วนต่าง ๆ ตลอดจนความไม่เข้าใจ

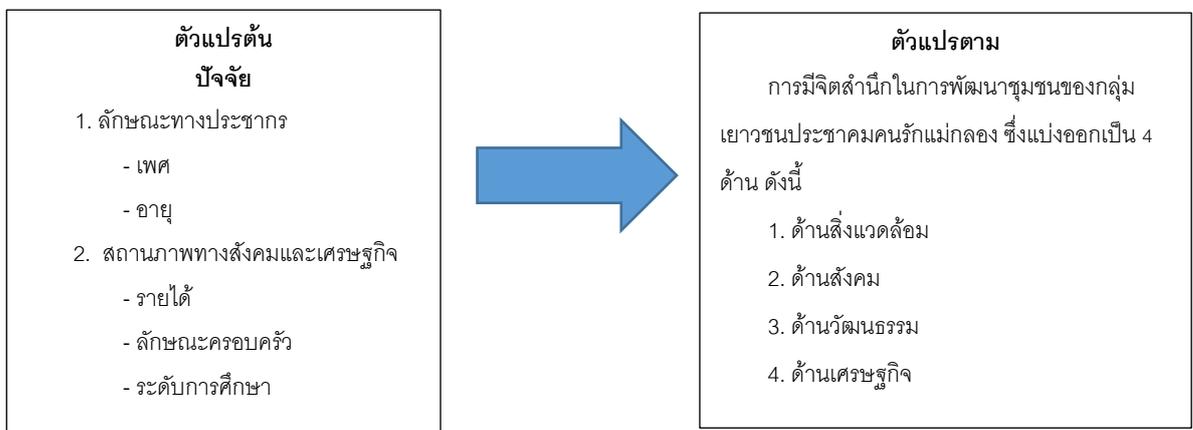
กันและกันของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จนส่งผลให้การดำเนินงานของกลุ่ม เหลือสมาชิกเพียงไม่กี่คน (ฉันทลักษณ์ อาจหาญ, 2555) ปัจจุบัน ปี พ.ศ. 2566 กลุ่มเยาวชนประชาคมคนรักแม่กลองมีสมาชิกกลุ่มจำนวน 2540 คน

จากพัฒนาการของกลุ่มเยาวชนตั้งแต่จุดเริ่มต้นในปี 2542 และค่อย ๆ เติบโต จนกระทั่งซบเซาและฟื้นฟูขึ้นมา ปรากฏเป็นกลุ่มเยาวชนประชาคมคนรักแม่กลองในปัจจุบัน สะท้อนให้เห็นถึงความหมายของจิตสำนึก ดังที่ สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2549) อธิบายไว้ว่าหมายถึง ความรู้สึกส่วนลึกของบุคคลที่ไม่เปลี่ยนแปลงง่าย ๆ คงทนเป็นความคิดที่ติดตัว ติดใจอยู่ตลอดเวลา และจิตสำนึกถือเป็นองค์ประกอบด้านค่านิยมและทัศนคติ (Value and attitude) ของการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคม เป็นพื้นฐานของคนในสังคมที่พึงมีต่อกัน (สุนีย์ บันโนะ, 2560) ที่ควรพัฒนาให้ผู้คนในสังคมมีอยู่ในตนเอง อย่างไรก็ตาม สมพงษ์ สิงหะพล (2542) ได้แบ่งองค์ประกอบของจิตสำนึกออกเป็น 3 ด้านคือ จิตสำนึกเกี่ยวกับตนเอง จิตสำนึกเกี่ยวกับผู้อื่น และ จิตสำนึกเกี่ยวกับสังคมหรือจิตสำนึกสาธารณะซึ่งหมายถึงความตระหนักถึงความสำคัญในการอยู่ร่วมกันที่สังคมไทยสมควรที่จะได้รับการพัฒนาขึ้นโดยเร็ว เช่น จิตสำนึกด้านสังคม จิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม จิตสำนึกด้านวัฒนธรรม จิตสำนึกด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น เพราะจิตสำนึกสาธารณะถือเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนให้เติบโตเข้มแข็งมีคุณภาพ เพราะหากพิจารณาความหมายของการพัฒนาชุมชน จากนักวิชาการต่าง ๆ เช่น กรมการพัฒนาชุมชน (2527) ซึ่งได้อธิบายว่า การพัฒนาชุมชน หมายถึง การพัฒนาความรู้ ความสามารถของประชาชนเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในการช่วยตนเอง เพื่อนบ้าน และชุมชน ให้มีมาตรฐานความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยความร่วมมือระหว่างประชาชนกับรัฐบาลเป็นวิธีการที่น่าเอาบริการของรัฐบาล ผนวกเข้ากับความต้องการของประชาชน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น ขณะที่ จิตติมา อัครศิริพิงศ์ (2557) อธิบายว่าการพัฒนาชุมชน หมายถึง กระบวนการรวมกำลังระหว่างประชาชนในชุมชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล เพื่อปรับปรุงสภาพทาง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชุมชนนั้น ๆ ให้เจริญยิ่ง ๆ ขึ้นและผสมผสานเข้าเป็นชีวิตของชาติ ทำให้ประชาชน สามารถอุทิศตนเพื่อความก้าวหน้าของประเทศชาติได้อย่างเต็มที่ และ สัญชัย จตุรสิทธิ์ธา (2560) ได้อธิบายว่า การพัฒนาชุมชน หมายถึง การพัฒนาความคิด ความสามารถของประชาชนให้เกิดความเชื่อมั่น ช่วยเหลือตนเอง เพื่อนบ้านและชุมชน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้มีมาตรฐานความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยความร่วมมือของภาคประชาสังคมและภาครัฐ นอกจากนี้ พระหมื่น ธิรจิตโต (2561) ได้อธิบายความหมายของการพัฒนาชุมชนไว้ด้วยว่า หมายถึง กระบวนการ (process) ที่มีกิจกรรมอย่างต่อเนื่องในชุมชน จำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการส่งเสริมให้ประชาชน ซึ่งเป็นสมาชิกของชุมชนนั้น ๆ มีความรู้ ความเข้าใจ เกิดความตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองในฐานะที่เป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนของตนเอง โดยการเข้าไปมีส่วนร่วม (participation) ให้ครบทุกขั้นตอน ได้แก่ การร่วมให้ข้อมูลร่วมคิด ร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมกำหนดแผนงานโครงการและกิจกรรมในการพัฒนาชุมชน การลงมือปฏิบัติกิจกรรมในชุมชน ร่วมติดตามประเมินผลกิจกรรม และร่วมสรุปบทเรียนที่ได้ร่วมกันทำกิจกรรม เพื่อปรับปรุงข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นและนำสิ่งที่ได้ไปปรับใช้ในการดำเนินกิจกรรมอื่น ๆ ต่อไป สำหรับแนวคิดในการพัฒนาชุมชน สมชาย ศรีวิรัตน์ (2556) ได้กล่าวว่า การพัฒนาชุมชนเป็นกระบวนการดำเนินงานที่ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของชุมชนท้องถิ่นในทางที่ดีขึ้น เจริญรุ่งเรืองขึ้นในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม

และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสามารถจัดการกับสถานการณ์ของกระแสโลกาภิวัตน์เพื่อให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้ (Self-reliance) หรือช่วยตนเองได้ (Self-help) ในการคิดตัดสินใจและดำเนินการแก้ไขปัญหา ตลอดจนสามารถตอบสนองความต้องการของตนเองและส่วนรวมได้ ขณะที่ สันธยา พลศรี (2545) เห็นว่าแนวคิดที่สำคัญในการพัฒนาชุมชน คือ คนเป็นทรัพยากรที่สำคัญมากที่สุดของชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นการเปิดโอกาสในการได้ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบของชุมชน การช่วยเหลือตัวเองของประชาชนในชุมชนเป็นการเสริมสร้างขีดความสามารถของประชาชนและชุมชน การใช้ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นการรักษาประโยชน์ของทรัพยากรภายในชุมชน การริเริ่มของประชาชนในชุมชนเป็นการพัฒนาชุมชนที่เกิดจากความต้องการที่แท้จริงของชุมชน ขีดความสามารถของชุมชนและรัฐต้องมีการสนับสนุนซึ่งกันและกันในสัดส่วนที่สอดคล้องการพัฒนาจึงจะประสบความสำเร็จ การร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนจะทำให้ชุมชนดำเนินการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวโดยสรุป การพัฒนาชุมชน คือ การพัฒนาให้ชุมชนมีความเจริญก้าวหน้าขึ้น มีกระบวนการการพัฒนาโดยกำหนดกระบวนการการคิด การวางวัตถุประสงค์ จุดมุ่งหมายและวางแผนล่วงหน้าในการใช้ทรัพยากรมนุษย์และทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนและสิ่งสำคัญนั้นจะต้องได้รับความร่วมมือจากบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ทุกคนร่วมกันกำหนดไว้ เพื่อให้ประชาชนมีสถานภาพฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าเดิมทั้งในด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ฯลฯ จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า จิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง ซึ่งสิ่งนี้เป็นสิ่งเกิดจากการเรียนรู้ ปลูกฝัง ลงมือทำ กิจกรรมต่าง ๆ มาเป็นเวลานาน จากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า มีปัจจัยหลายประการที่ส่งผลต่อการสร้างจิตสำนึกของประชาชน งานวิจัยของ ชวัลรัตน์ ศรีนวนพาน (2560) ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างจิตสำนึกของประชาชนในการดูแลศาสนสถานกรณีศึกษา : วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างจิตสำนึก มีอย่างน้อย 11 ประการคือ 1) เพศ 2) อายุ 3) การศึกษา 4) เชื้อชาติ เชื้อสาย 5) วัฒนธรรมประเพณี และความเชื่อ 6) โครงสร้างครอบครัว 7) ถิ่นกำเนิด พื้นเพของครอบครัว 8) อาชีพ 9) กฎระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมาย 10) สื่อต่าง ๆ 11) เกียรติบัตร ตำแหน่งหรือโลรางวัล ขณะที่งานวิจัยของ ภัทรวดี กลีบสุวรรณ (2561) ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี พบว่า ระดับชั้นปี คณะวิชา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสำนึก แต่เพศและประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมจิตสาธารณะภายนอก ไม่มีผลต่อจิตสำนึก ส่วนงานศึกษาของ วิไลลักษณ์ เกลี้ยงเกล้า (2563) ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดอุดรธานี พบว่าปัจจัยทุกตัว ได้แก่ ปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านโรงเรียน / ครู ปัจจัยด้านเพื่อน ปัจจัยด้านสังคม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดอุดรธานี นอกจากนี้ งานวิจัยของ สุทธิพงษ์ กุลศิริ (2567) ได้ศึกษาเรื่อง การเสริมสร้างจิตสำนึก ความรับผิดชอบต่อจริยธรรมทางการเมืองของเยาวชนในเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร พบว่าปัจจัย ด้านสถาบันสื่อมวลชน ด้านสถาบันการศึกษา ด้านกลุ่มเพื่อน ด้านสถาบัน

ศาสนา สถาบันทางการเมือง และด้านสถาบันครอบครัว มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเสริมสร้างจิตสำนึก ความรับผิดชอบต่อจริยธรรมทางการเมืองของเยาวชนในเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร

จากการศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจึงกล่าวได้ว่า จิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างสังคมให้มีคุณภาพ และมีปัจจัยหลายประการที่ส่งผลต่อการมีจิตสำนึกของประชาชน เช่น ปัจจัยด้านประชากร ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านครอบครัว ด้านสื่อสารมวลชน ฯลฯ อย่างไรก็ตามการวิจัยนี้ได้นำปัจจัย 2 ประการคือ ปัจจัยทางประชากรและปัจจัยด้านสังคมเศรษฐกิจมาเป็นจุดเริ่มต้นในการวัดจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนของกลุ่มเยาวชนประชาคมคนรักแม่กลอง ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม และด้านเศรษฐกิจ ซึ่งจัดเป็นสภาพแวดล้อมสำคัญของชุมชนที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตที่มีคุณภาพ ดังนั้นในการศึกษาการพัฒนาจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนของเยาวชนคนรักแม่กลองในครั้งนี้ จึงกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังนี้

นิยามตัวแปร

การมีจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชน หมายถึง การร่วมมือกันเพื่อปรับปรุงและเสริมสร้างคุณภาพชีวิตในชุมชนให้ดียิ่งขึ้นโดยทุกคนมีส่วนร่วมและรับผิดชอบต่อกระบวนการพัฒนาชุมชนของตนเองและชุมชนที่อาศัยอยู่ด้วยความรับผิดชอบและยั่งยืน การมีจิตสำนึกนี้จะช่วยส่งเสริมให้ชุมชนเจริญรุ่งเรืองและมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืนในหลาย ๆ ด้าน ซึ่งประกอบไปด้วย ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ โดยแต่ละด้านมีความหมายดังนี้

ด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความตระหนักรู้และเห็นความสำคัญในด้านของการรักษาและปรับปรุงสิ่งแวดล้อมในชุมชนเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมแก่การใช้ชีวิตและช่วยให้คนในชุมชน มีสุขภาพร่างกายที่ดีขึ้นเพราะมีสิ่งแวดล้อมที่ดี มีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชน

ด้านสังคม หมายถึง ความตระหนักรู้ในเรื่องของการรับผิดชอบต่อสังคมซึ่งเราทุกคนควรมีส่วนร่วมในการสร้างและรักษาสังคมให้มีความเข้มแข็ง การมีจิตสำนึกนี้ช่วยสร้างสังคมให้มีความเป็นอยู่ที่ดีและยั่งยืนสำหรับทุกคนในชุมชน

ด้านวัฒนธรรม หมายถึง ความตระหนักรู้และความเข้าใจในคุณค่าและสิ่งที่เป็นวัฒนธรรมของชุมชน การมีส่วนร่วมในการช่วยส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมนี้ให้รุ่งเรืองและมีความเป็นอยู่ในชุมชนอย่างยั่งยืนและมั่นคง

ด้านเศรษฐกิจ หมายถึง ความตระหนักรู้และความรับผิดชอบในการสร้างและส่งเสริมกิจกรรมทางเศรษฐกิจในชุมชน เพื่อเสริมสร้างโอกาสในการทำงาน การผลิต ส่งเสริมธุรกิจ และการลงทุนที่สร้างรายได้ให้แก่ชุมชน ซึ่งการมีจิตสำนึกด้านเศรษฐกิจนี้จะช่วยสร้างสังคมที่มั่นคงและมีความยั่งยืน ด้วยการส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรท้องถิ่น การสร้างโอกาสให้กับผู้มีความสามารถในชุมชน และการสร้างนโยบายที่สนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นอย่างยั่งยืนและยั่งยืน

ระเบียบวิธีวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ออกแบบและพัฒนาจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเกิดจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนของเยาวชนประชากรกลุ่มตัวอย่างและการเก็บรวบรวมข้อมูล

กลุ่มประชากรที่นำมาใช้ศึกษาเป็นสมาชิกในเพจเฟซบุ๊กของกลุ่มประชาคมคนรักแม่กลอง มีจำนวน 2540 คน ข้อมูลจากเพจเฟซบุ๊ก เยาวชนคนรักแม่กลอง ณ วันที่ 18 ธันวาคม 2566 (กลุ่มเยาวชนประชาคมคนรักแม่กลอง, 2566) การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) กำหนดระดับความถูกต้อง (Level of Precision) หรือระดับความผิดพลาดของการเลือกตัวอย่าง (Sampling Error) เป็น +/- 7% (ภัทรานิษฐ์ เหมาะทอง วนิตา ทองโคตร และ สุพรรณณี อึ้งปัญญาตวงศ์, 2557) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 189 คน วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Judgmental/Purposive Sampling) คือ เป็นสมาชิกกลุ่มประชากรในเพจเฟซบุ๊ก “เยาวชนประชาคมคนรักแม่กลอง” ซึ่งเป็นชาวสมุทรสงคราม อายุ 15 ปีขึ้นไป จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการโพสต์ประชาสัมพันธ์ข้อมูลในเพจเฟซบุ๊กขอความร่วมมือในการทำแบบสอบถามจากผู้ที่ยินดีและเต็มใจให้ข้อมูล รวมทั้งขอให้อาจารย์ที่โรงเรียนที่ผู้วิจัยเคยศึกษาอยู่สมัยเรียนระดับมัธยม ที่จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งมีเครือข่ายในกลุ่มเยาวชนประชาคมคนรักแม่กลอง ช่วยประชาสัมพันธ์ให้เยาวชนในกลุ่มเพจเฟซบุ๊กช่วยทำแบบสอบถามแบบออนไลน์ ซึ่งสร้างด้วย Google Form มี QR Code ที่สะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากนั้นดำเนินการเก็บข้อมูลโดยเลือกตัวอย่างแบบสุ่มบังเอิญพบ/ตามสะดวก (Accidental/Convenience Sampling) โดยระยะเวลาในการเก็บข้อมูลอยู่ระหว่างเดือนธันวาคม 2566 ถึงเดือนมกราคม 2567 รวมระยะเวลา 2 เดือน จึงได้จำนวนตัวอย่างตามที่กำหนดไว้

การวิเคราะห์ข้อมูล

การประมวลผลข้อมูล ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติ ดังนี้

1. วิเคราะห์ลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ด้วยค่าร้อยละ (percentage)

2. วิเคราะห์สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ รายได้ ลักษณะของครอบครัว ระดับการศึกษา ด้วยค่าร้อยละ (Percentage)

3. วิเคราะห์ระดับการมีจิตสำนึกของเยาวชนด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการศึกษา

มีผลการศึกษาดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ลักษณะกลุ่มตัวอย่างจำนวน 189 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 61.4 (ดังตารางที่ 1) ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 21- 23 ปี คิดเป็นร้อยละ 41 (ดังตารางที่ 2) สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีรายได้ คิดเป็นร้อยละ 26.5 (ดังตารางที่ 3) มีลักษณะครอบครัวแบบพ่อแม่ลูก (ครอบครัวเดี่ยว) คิดเป็นร้อยละ 41.8 (ดังตารางที่ 4) มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 32.8 1.1 (ดังตารางที่ 5)

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	116	61.4
หญิง	65	34.4
ไม่ระบุ	8	4.2
รวม	189	100.0

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามกลุ่มอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มอายุ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 15 ปี	13	6.9
15 -17 ปี	33	17.5
18 - 20 ปี	56	29.6
21 - 23 ปี	79	41.8
24 - 26 ปี	4	2.1
27 ปีขึ้นไป	4	2.1
รวม	189	100.0

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายได้ของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายได้	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีรายได้	50	26.5
ต่ำกว่า 3,000 บาท	27	14.3
3,000 – 5,000 บาท	31	16.4
5,001 – 7,000 บาท	21	11.1
7,001 – 9,000 บาท	17	9
9,001 – 11,000 บาท	7	3.7
11,000 บาทขึ้นไป	36	19
รวม	189	100.0

ตาราง 4 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามลักษณะครอบครัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ลักษณะครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
ครอบครัวพ่อแม่ลูก(พ่อ/แม่/ลูก)	79	41.8
ครอบครัวขยาย (พ่อ/แม่/ลูก/ปู่/ย่า/ตา/ยาย/ญาติคนอื่น ๆ)	64	33.8
ครอบครัวแห่วงกลาง (อยู่กับปู่/ย่า/ตา/ยาย)	13	6.9
ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว (ลูกอยู่กับพ่อหรือแม่เพียงลำพัง)	27	14.3
ครัวเรือนที่ไม่ใช่ญาติ	2	1.1
ครัวเรือนที่เป็นญาติ (อยู่กับลุงหรือป้า น้าหรืออา)	4	2.1
รวม	189	100.0

ตาราง 5 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	6	3.2
มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-ม.3)	34	18
มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-ม.6)/ปวช.	48	25.4
ปวส./อนุปริญญา	35	18.5

ปริญญาตรี	62	32.8
สูงกว่าปริญญาตรี	4	2.1
อื่นๆ	0	0
รวม	189	100.0

2. ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนของกลุ่มเยาวชนประชาคมคนรักแม่กลอง พบว่า โดยรวมกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนฯ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$, S.D.=0.35) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.28$, S.D.=0.03) ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและแปลค่าของความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนในทุกด้าน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชน	ระดับความคิดเห็น		ระดับ
	\bar{X}	S.D.	
1. ด้านสิ่งแวดล้อม	4.22	0.66	มาก
2. ด้านสังคม	4.22	0.66	มาก
3. ด้านวัฒนธรรม	4.21	0.06	มาก
4. ด้านเศรษฐกิจ	4.28	0.03	มาก
รวม	4.23	0.35	มาก

3. ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนของกลุ่มเยาวชนประชาคม จำแนกตามด้าน ดังนี้

1. **ด้านสิ่งแวดล้อม** พบว่าค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$, S.D.=0.66) ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและแปลค่าของความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีจิตสำนึก ในการพัฒนาชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชน	ระดับความคิดเห็น		ระดับ
	\bar{X}	S.D.	
ด้านสิ่งแวดล้อม			
1. ท่านตระหนักถึงความสำคัญของการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างรู้คุณค่า	4.17	0.75	มาก

2. ท่านตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ป่าชายเลนเพื่อเป็นพื้นที่อนุบาลสัตว์น้ำ	4.28	0.75	มาก
3. ท่านเห็นความสำคัญของการเข้าร่วมกิจกรรมการสำรวจแม่น้ำเพื่อสังเกตปัญหาในชุมชน	4.15	0.86	มาก
4. ท่านตระหนักว่าการให้ความร่วมมือของโรงงานอุตสาหกรรมและบ้านเรือนในการจัดการสิ่งแวดล้อม เช่น การบำบัดน้ำเสีย การดูแลรักษาคุณภาพอากาศ ฯ เป็นสิ่งสำคัญ	4.29	0.81	มาก
รวม	4.22	0.66	มาก

2. ด้านสังคม พบว่าค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชน ด้านสังคม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$, S.D.=0.66) ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและแปลค่าของความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีจิตสำนึก ในการพัฒนาชุมชนด้านสังคม

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชน	ระดับความคิดเห็น		ระดับ
	\bar{X}	S.D.	
ด้านสังคม			
1. ท่านตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน	4.30	0.71	มาก
2. ท่านตระหนักถึงความสำคัญของการเข้าร่วมกิจกรรมเวทีเสวนารับฟังความคิดเห็นของคนในชุมชน	4.12	0.87	มาก
3. ท่านตระหนักถึงความสำคัญของการสามารถเสียสละเวลาในการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมจิตอาสาช่วยเหลือสังคม ฯ	4.24	0.78	มาก
4. ท่านตระหนักว่าการเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาชุมชน เช่น การซ่อมแซมทางเท้า กวาดขยะหรือทำความสะอาดบริเวณชุมชน ฯ เป็นสิ่งสำคัญ	4.22	0.75	มาก
รวม	4.22	0.66	มาก

3. **ด้านวัฒนธรรม** พบว่าค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนด้านวัฒนธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$, S.D.= 0.06) ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและแปลค่าของความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนด้านวัฒนธรรม

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชน	ระดับความคิดเห็น		ระดับ
	\bar{X}	S.D.	
ด้านวัฒนธรรม			
1. ท่านตระหนักถึงคุณค่าของการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชน เช่น การลอยกระทงกราบกล้วยวัดภูมิรินทร์ภูฏีทอง	4.14	0.84	มาก
2. ท่านตระหนักถึงคุณค่าของการอนุรักษ์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ที่มีในชุมชน	4.30	0.72	มาก
3. ท่านตระหนักว่าการอนุรักษ์ประเพณีตักบาตรขนมครกของวัดแก่นจันทร์ เป็นสิ่งสำคัญของชุมชน	4.14	0.83	มาก
4. ท่านตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมประเพณี วัฒนธรรมของชุมชน	4.28	0.76	มาก
รวม	4.21	0.06	มาก

4. **ด้านเศรษฐกิจ** พบว่าค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชน ด้านเศรษฐกิจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$, S.D.= 0.03) ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและแปลค่าของความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนด้านเศรษฐกิจ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชน	ระดับความคิดเห็น		ระดับ
	\bar{X}	S.D.	
ด้านเศรษฐกิจ			
1. ท่านตระหนักถึงความสำคัญของการผลิตสินค้าโดยชุมชน	4.25	0.75	มาก
2. ท่านตระหนักถึงความสำคัญของการอุดหนุนสินค้าภายในชุมชน	4.26	0.71	มาก
3. ท่านตระหนักถึงความสำคัญของการบริโภคสินค้าภายในชุมชน	4.27	0.76	มาก

4. ท่านตระหนักถึงความสำคัญของการส่งเสริมเศรษฐกิจ ภายในชุมชนให้เติบโต	4.37	0.69	มาก
รวม	4.28	0.03	มาก

อภิปรายและสรุป

จากการศึกษาพบว่าจิตสำนึกของเยาวชนกลุ่มประชาคมคนรักแม่กลอง จัดอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มากที่สุดคือ ด้านเศรษฐกิจ รองลงมาคือ ด้านสิ่งแวดล้อมกับสังคม (มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน) และด้านวัฒนธรรม แสดงให้เห็นว่าจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนของเยาวชนคนรักแม่กลองยังคงอยู่แม้จะเปลี่ยนแปลงจุดสนใจจากด้านสิ่งแวดล้อมที่เคยได้รับความสำคัญมากในช่วงแรก ๆ ของการก่อเกิดกลุ่มมาเป็นการให้ความสนใจด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะช่วงแรก ๆ เยาวชนกลุ่มนี้ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ในการทำกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม จนกระทั่งทำให้ได้รับรางวัลระดับชาติด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นและอนุรักษ์ภูมิปัญญาคือ รางวัลลูกโลกสีเขียว (สถาบันลูกโลกสีเขียว, 2561) หลังจากนั้นมากลุ่มเยาวชนฯ นี้เริ่มเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มมากขึ้น เช่น ศักยภาพของตัวเยาวชน ความตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ รูปแบบและกระบวนการพัฒนาคนรุ่นใหม่ และการขยายสมาชิกที่ไม่เป็นระบบ ไม่ต่อเนื่อง รวมไปถึงการขาดการสนับสนุนจากส่วนต่าง ๆ ท้องถิ่น เช่น ครอบครัวยุโรป โรงเรียน ฯลฯ ตลอดจนความไม่เข้าใจกันและกันของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จนส่งผลให้เหลือสมาชิกเพียงไม่กี่คน และกิจกรรมกลุ่มเริ่มซบเซา (ฉันทลักษณ์ อาจหาญ, 2555) แต่เนื่องจากจิตสำนึก เป็นความรู้สึกส่วนตัวของบุคคลที่ไม่เปลี่ยนแปลงง่าย ๆ คงทน เป็นความคิดที่ติดตัว ติดใจอยู่ตลอดเวลา สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2549) จึงทำให้สมาชิกกลุ่มที่เหลือพยายามสานต่อและร่วมกันศึกษากระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาและฟื้นฟูกลุ่มเยาวชนคนรักแม่กลอง ค้นหาบทเรียนและประสบการณ์การดำเนินงานที่ผ่านมา เพื่อกำหนดทิศทางของกลุ่มเยาวชนคนรักแม่กลอง และพยายามสร้างเสริมจิตสำนึก "รักท้องถิ่น" ให้กับเยาวชนในจังหวัดสมุทรสงคราม (ฉันทลักษณ์ อาจหาญ, อ้างแล้ว) ผ่านการประชุมสัมมนา การจัดทำค่ายต่าง ๆ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มอื่น ๆ ส่งผลให้กลุ่มมีความแข็งแกร่งและเติบโตจนมีจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้น ดังปรากฏจำนวนในเพจเฟซบุ๊กของกลุ่ม ซึ่งถือเป็นพื้นที่ชุมชนที่นำไปสู่การติดต่อสื่อสารและรับรู้เรื่องราวต่าง ๆ ของสังคมที่มีความทันสมัย รวดเร็วและสอดคล้องกับพฤติกรรมของวัยรุ่นไทย ที่ผลวิจัยพบว่า เด็กไทยใช้เวลาอยู่กับสื่อหลากหลายประเภทมากขึ้น คิดเป็นค่าเฉลี่ยต่อคน คือ คนละ 6 - 7 ชั่วโมงต่อวัน (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2562) ทำให้เยาวชนสามารถเรียนรู้และเข้าใจสังคมได้รวดเร็วมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องของเศรษฐกิจที่มีการเปลี่ยนแปลงไปของจังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งปัจจุบันจัดเป็นจังหวัดที่มีรายได้ประชากรสูง และประชาชนสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ดังเห็นได้จากค่าดัชนีความสุขของจังหวัดในปี 2565 ที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 8.35 (กรมการพัฒนาชุมชน, 2565) อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าแม้จิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนด้านเศรษฐกิจจัดเป็นด้านที่เยาวชนให้ความสำคัญ แต่กระนั้นก็ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนด้านสิ่งแวดล้อมของเยาวชนจางหาย ตรงกันข้ามสิ่งนี้ยังคง

ดำรงอยู่ซึ่งรวมถึงจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนด้านสังคมและวัฒนธรรมด้วยเช่นกันที่ไม่ได้หายไปและยังอยู่ในระดับมากเช่นกัน ดังนั้น จากผลการวิจัยในครั้งนี้จึงชี้ว่าเยาวชนกลุ่มประชาคมคนรักแม่กลอง เป็นกลุ่มที่มีต้นทุนด้านจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนมาก การดูแล พัฒนาส่งเสริมสนับสนุนเยาวชนเหล่านี้ให้สามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่สร้างสรรค์ จะช่วยทำให้ เยาวชนเหล่านี้เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ สามารถเป็นพลังในการสร้างความเข้มแข็งและความเจริญเติบโตให้กับชุมชนท้องถิ่นได้และเรียกร้องหรือพึ่งพารัฐน้อยลง เกิดเป็นพลเมืองที่มีศักยภาพและมีพลัง สามารถปรับตัวและดำรงอยู่ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย พบว่า เยาวชนได้รับข้อมูลข่าวสารผ่านทางเฟซบุ๊ก/อินสตาแกรม/ทวิตเตอร์/ไลน์/Chat GPT/ยูทูบเป็นจำนวนมาก ดังนั้นการพัฒนาจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนให้กับเยาวชนผ่านช่องทางเหล่านี้จึงน่าจะส่งผลกระทบต่อการใช้สื่อสารข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ กิจกรรม ฯลฯ ได้อย่างรวดเร็ว มีความน่าสนใจ เพราะเป็นช่องทางที่เยาวชนส่วนใหญ่มีความถนัด สามารถเข้าถึงได้ง่าย รวดเร็ว เพราะเยาวชนในยุคปัจจุบันมีความสามารถและมีความคล่องตัวในด้านเทคโนโลยี เครื่องมือเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ในการสร้างสรรค์ ส่งต่อ จิตสำนึกการพัฒนาสังคมดังที่สังคมไทยต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเป็นวิจัยเชิงคุณภาพและมีการศึกษาโดยใช้การสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้งเป็นรายบุคคลและกลุ่ม โดยเน้นการลงพื้นที่เพื่อให้ได้รับข้อมูลที่ครบถ้วน ถูกต้องและได้ข้อมูลเชิงลึกที่มีความครอบคลุมเพิ่มมากขึ้น

บรรณานุกรม

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2527). *รายงานประจำปี*. Retrieved from <https://plan.cdd.go.th/wp-content/uploads/sites/97/2020/03/200327194601>
- กรมการพัฒนาชุมชน. (2565). *รายงานคุณภาพชีวิตจังหวัดสมุทรสงครามประจำปี 2565*. Retrieved from <https://www.facebook.com/PrachakomKhnRakMaeKlong>
- กลุ่มเยาวชนประชาคมคนรักแม่กลอง. (2566). *สมาชิกในเครือข่าย Facebook*. Retrieved from <https://www.facebook.com/PrachakomKhnRakMaeKlong>
- จิตติมา อัครจิตพิงศ์. (2557). การพัฒนาองค์การ. *วารสาร มจร กาญจนปริทรรศน์*, 1(1), 58–68.
- ฉันทลักษณ์ อาจหาญ. (2555). *กลุ่มเยาวชนคนรักแม่กลอง*. Retrieved from <https://www.gotoknow.org/posts/91128>

- ชวัลรัตน์ ศรีนวนพาน. (2560). การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างจิตสำนึกของประชาชนในการดูแลศาสนสถาน กรณีศึกษา: วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารธรรมศึกษา* ไขง- สาละวิน. 8(1), 53–78.
- ณัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน. (2559). ทฤษฎีเกี่ยวกับจิตสำนึก (Consciousness) การสร้าง จิตสำนึกและ การปลูกฝังจิตสำนึก. Retrieved from <http://nattawatt.blogspot.com/12/consciousness.html>
- ธีราพร ทองปัญญา, วีรฉัตร สุปัญญา, ประสงค์ ต้นพิชัย, และ สันติ ศรีสวนแดง. (2558). จิตสำนึกต่อการพัฒนาชุมชนของเยาวชน: กรณีศึกษากลุ่มเยาวชนอาสาสมัครพัฒนาชุมชนห้วยหมอนทอง. *วารสารเกษตรศาสตร์(สังคม)*, 36, 483–497.
- พระหมื่น ธิรจิตโต. (2561). การพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบบ้านหนองเอาะ อำเภอดงหลวง จังหวัดอุบลราชธานี. มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- ภัทรวดี กลีบสุวรรณ. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ภัทรานิษฐ์ เหมาะทอง, วนิดา ทองโคตร, และ สุพรรณณี อึ้งปัญส์ตวงศ์. (2557). การกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตร Yamane. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- มูลนิธิสยามกัมมาจล. (2558). กลุ่มเยาวชนประชาคมคนรักแม่กลอง. Retrieved from <https://www.scbfoundation.com/corporate/292/กลุ่มเยาวชนรักแม่กลอง-12488>
- วิไลลักษณ์ เกดียงเกลา. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดอุดรธานี (รายงานการวิจัย). อุดรธานี.
- สถาบันลูกโลกสีเขียว. (2561). ผลงานรางวัลลูกโลกสีเขียวครั้งที่ 05 ประจำปี 2546. Retrieved from <https://www.greenglobeinstitute.com/Frontend/Content?ContentID=c6708d26-3616-4721-8045-2a675b3ebb3d>
- สนธยา พลศรี. (2545). ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สมชาย ศรีวิรัตน์. (2556). *สมรรถนะ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานข้าราชการพลเรือน.
- สมพงษ์ สิงหะพล. (2542). องค์ประกอบของจิตสำนึก. Retrieved from <http://ktbwsk.blogspot.com/2013/08/2542-15-16-3-1.html>
- สัญญา จตุรสิทธิ์. (2560). การพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง: กรณีศึกษาชุมชนพุน้ำเปีย เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร. *วารสารการพัฒนาชีวิต*, 5(1), 46–57.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2549). จิตสำนึกเพื่อส่วนรวมเชิงพุทธ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2556). สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559. Retrieved from https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=9513

- สุทธิพงษ์ กุลศิริ. (2567). การเสริมสร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อจริยธรรมทางการเมืองของเยาวชนในเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์*, 7(2), 126–141.
- สุนีย์ บันโนะ. (2560). จิตสำนึกความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนในกรุงเทพมหานคร. *วารสาร อีเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 12(1), 104–121.
- สุริยเดว ทรีปาตี. (2549). *จิตสำนึกวัยรุ่นไทย*. Retrieved from <https://mgronline.com/qol/detail/9490000154348>